

Česko si nevede v oblasti právního státu špatně, ale stále chybí dlouhodobá vize, říká Evropská komise

9.8.2024 - | Transparency International ČR

Evropská komise (EK) celkově hodnotí vývoj Česka pozitivně. Ve čtyřech částech, na které se zpráva soustřeďuje, vyzdvihuje především vývoj soudnictví v ČR, a to hlavně díky novým zákonům a reformám, na které v minulém roce došlo.

I v oblasti médií si podle Komise vedeme dobře: máme silná nezávislá veřejnoprávní média, došlo k novelizaci zákonů o České televizi a České rozhlase i revizi předpisů o střetu zájmů.

Problematická je ale stále transparentnost vlastnictví soukromých médií stejně jako finanční situace médií i obavy z obtěžování a vyhrožování novinářům.

V oblasti protikorupčního rámce, jednou ze 4 částí, na které se zpráva soustřeďuje, však Česko spíše zaostává.

Vizi máte? A můžeme ji vidět?

Dle zprávy EK odborníci i vedoucí pracovníci podniků, jejichž vnímání situace je také do zprávy každoročně vzato v potaz, vidí korupci ve veřejném sektoru v Česku jako stále ve velké míře přítomnou.

To odpovídá i poslednímu vývoji Indexu vnímání korupce (CPI), který každoročně sestavuje mezinárodní sekretariát Transparency International v Berlíně.

V tom aktuálním za rok 2023 získalo Česko 57 bodů ze 100 možných – o jeden bod navíc oproti roku 2022 – nicméně pozice ČR se v globálním žebříčku (41. místo ze 180 hodnocených zemí) nezměnila. Průměr EU (64 bodů) nám tak stále uniká. Jde tedy o signál určité stagnace, o které nakonec hovoří i samotná zpráva Evropské komise.

V čem Evropská komise nadále spatřuje problém je absence dlouhodobé vize. Vláda v čele s Petrem Fialou (ODS) bohužel i přes existenci Koncepce boje proti korupci 2023–2026 i Akčního plánu boje proti korupci nemá jasnou vizi ve směřování Česka v této oblasti.

Dívá se spíše na tvorbu nových zákonů a zákonných úprav, aniž by se snažila posilovat vymáhání již existujících pravidel, což bývá často kamenem úrazu.

V TI jsme na tuto situaci poukazovali opakovaně, ve větší míře například v souvislosti s již uběhlou polovinou mandátu současné vlády. Jedná se o naše hodnocení vlády Petra Fialy (ODS), které Komise zmiňuje ve zdrojích zprávy, stejně jako celou řadu dalších expertních výstupů a analýz Transparency International.

Potenciál Česko má, kde je tedy třeba zabrat?

Je nutné zdůraznit, že nás Evropská komise hodnotí v řadě směrů pozitivně, i když to automaticky samozřejmě neznamená, že každý návrh zákona bude schválen v kvalitní podobě.

Na základě změn a doporučení z roku 2023 i požadavků na ČR v rámci Národního plánu obnovy (NPO) sestavila Evropská komise pro Česko následující doporučení:

- Přijmout opatření k stanovení výše odměn soudců, státních zástupců a jiných zaměstnanců soudů.
- Přijmout opatření ke zkrácení délky řízení a zajištění nezávislosti vyšetřování a stíhání v případech korupce na vysoké úrovni.
- Posílit legislativní rámec týkající se lobbingu a efektu „revolving door“.
- Zvýšit transparentnost vlastnictví médií.
- Zavést pravidla pro financování veřejnoprávních médií, které umožňují realizaci jejich poslání a zároveň zaručují jejich nezávislosti.
- Zřídit národní lidskoprávní instituci.

Aktuálně se také v rámci protikorupční legislativy řeší zákon o lobbování, který nyní čeká v Poslanecké sněmovně na finální schválení jeho podoby. Zda se bude jednat o kvalitní a široký zákon, nebo o vykostěnou verzi, aby se jen naplnila podmínka v rámci NPO, že Česko bude mít regulaci lobbingu, to uvidíme na podzim tohoto roku.

Jak číst zprávu o právním státu v rámci EU?

Zpráva o stavu právního státu je hodnocením Evropské komise, které vydává vždy v polovině roku za rok předchozí.

Report je sestavován na základě ročního monitoringu ze všech čtyřech oblastí: Justice, Protikorupční rámec, Svoboda a pluralita médií a Další institucionální otázky týkající se systému brzd a protivah.

Hodnocení je tvořeno za pomoci informací z různých zdrojů včetně samotných členských států, mezinárodních organizací jako například Transparency International a dalších stakeholderů.

Ve výsledku se jedná o kvalitativní hodnocení jak negativních, tak i pozitivních změn a vývoje v dané zemi na jehož konci dojde k sestavení doporučení pro každý členský stát.

Zpráva a její metodologie umožňuje také komparaci mezi jednotlivými státy. Z nejnovějších zpráv vyplývá, že největší problémy mají z členských států EU Maďarsko, Polsko a Slovensko.

Celkově hodnotí 31 zemí, nově se do reportu zahrnuly také Albánie, Černá Hora, Severní Makedonie a Srbsko jako kandidátské země EU. Od poslední zprávy úplně nebo alespoň částečně splnily členské země sedmadvacítka doporučení z 68 %.

<https://www.transparency.cz/cesko-si-nevede-v-oblasti-pravniho-statu-spatne-ale-stale-chybi-dlouhodoba-vize-rika-evropska-komise>